

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. XV. De Institutionibus, & Jurepatronatus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

41. *De elect.* Nisi tamen Ecclesia aliqua Cathedralis, aut Regularis providenda sit per electionem aliquorum, pro quo casu sancitum est in *cit. c. Ne pro defectu*, ne ultra tres menses electio differatur, intra quos si celebrata non fuerit, earum provisio devolvitur non ad proximum superiorem, ut olim permittebatur in *eod. c. Ne pro defectu*, sed ad Summum Pontificem, ut tradit Laym. *ibi num. 6.* secundum jura recentiora statuta præsertim in *extrav. Ad reg. men 13. de præb. inter com.* in regulis Cancellariæ, & in concordatis Germaniæ, ubi provisio talium Ecclesiarum, aut saltem confirmatio reservata est Summo Pontifici. Eundem quoque trium mensium terminum servandum esse, ubi Ecclesiæ Collegiatae provideri debeat Prælatas habens ordinariam, & generalem jurisdictionem in Clericos suæ Ecclesiæ tradit idem Laym. in *cit. c. Ne pro defectu num. 2.* post Panor. *ibid. num. 5.* & post. *Glos. in c. Quia propter 42. de elect. v. Ecclesiis viduatis.*

T I T. X V.

De Institutionibus, & Jure patronatus.

1. DICTUM est in præcedentibus titulis de collationibus Beneficiorum procedentibus à libera voluntate Prælati agendum modo est de
iis

iis provisionibus, quæ fieri debent ad præsentationem Patroni, hoc est illius, qui in iisdem Beneficiis jus obtinet patronatus, cujus generis provisiones proprio vocabulo Institutiones dicuntur, quique ita Beneficium à Prælato consequitur, dicitur institui.

2. Est autem Juspatronatus potestas præsentandi instituendum ad beneficium vacans, ut explicant communiter Doctores post Host. in *Summa De Jurepatronatus*. Nomine præsentationis hic intelligitur legitima exhibitio personæ per Patronum facta Episcopo, vel alteri ad quem Institutio pertinet, ut eidem personæ de Beneficio vacante provideat. Tale jus sive potestas præsentandi, cum sit ordinata ad institutionem beneficiarii, est spirituali annexa; unde fit ipsam per se absque labe simoniaca vendi non posse, ex *c. de Jure 16. de jurepatronatus*. Hoc tamen non obstante convenire ipsam posse etiam laicis Canonica æquitas statuit in quandam ostensionem gratitudinis.

3. Sciendum enim est, Juspatronatus non aliter acquiri in aliqua Ecclesia, beneficio, aut Capella, quam ipsam de novo fundando, & construendo, aut jam erectam, quæ tamen sine sufficienti dote fuerit, de suis propriis bonis competenter dotando, ut decernitur à Trid. *sess. 14. de refer. c. 12.* cui consonat apud *Glos. in c. Piamensis 26. 16. q. 7.* versus ille: *Patronum faciunt*

ciunt dos, ædificatio, fundus: dummodo tamen Diocesani assensus interveniat, sine quo Ecclesiam ædificans, Jus patronatus non acquirit, ex c. Nobis 25. de Jure patronatus. Quidquid sit utrū olim etiam aliter acquiri potuerit, quod nunc non procedit post illud decretum Tridentini quodlibet aliud Jus patronatus abrogantis, exceptis tantummodo patronatibus super Cathedralibus Ecclesiis competentibus, & exceptis aliis, quæ ad Imperatorem, & Reges, seu regna possidentes, aliosque sublimes, ac supremos Principes jura Imperii in dominiis suis habentes, pertinent, & quæ in favorem studiorum generalium concessa sunt, prout excipiuntur ab eod. Trid. sess. 25. de refor. cap. 9.

4. Inde fit Jus patronatus dividi in laicum, Ecclesiasticum, & mixtum. Laicum est quod alicui competit ratione proprii patrimonii, ex cuius bonis Ecclesiam fundaverit, & construxerit, seu eandem indotatam sufficienter dotaverit. Ecclesiasticum dicitur, quod ex bonis Ecclesiæ comparatum est, vel alicui competit ratione Ecclesiæ, seu quod Ecclesiæ, aut alteri pio loco donatum sit à laico. Mixtum denique est, quod partim ratione patrimonii, partim ratione Ecclesiæ competit, seu quod ex Patronis Ecclesiasticis, & laicis coalescit.

5. Multiplex autem jus in Jure patronatus includitur in favorem Patroni, quod explicatur

tur

tur iis versibus apud Glos. in c. Nobis 25. de jurepatr. Patrono debetur honor, onus, utilitasque: Præsens ut præsit, defendat, alatur egenus. Sensus est, Patrono deberi præcipuum in Ecclesia locum, ipsum habere onus, seu officium protegendi Ecclesiam ejusque bona tuendi, habere jus præsentandi ad beneficium vacans, demum si forte ipse, aut ejus filii ad summam inopiam, & egestatem pervenerint, debere sublevari, ac sustentari ex bonis Ecclesiæ à se fundatæ, ut constat ex eod. c. Nobis.

6. Quod attinet ad actum præsentandi, qui inter numerata potissimum attenditur, non ita concessus est Patrono, ut nullis limitibus per Sacros Canones sit circumscriptus. Primo enim fieri debet intra certum tempus ab eodem jure concessum, ne videlicet beneficia diu maneant Rectore destituta quemadmodum supra dicebatur, ubi de tempore ad conferenda beneficia inferioribus Ordinariis concessio sermo fuit; quod pariformiter procedit tum in Ecclesiastico, tum in laico Patrono: cum eo tamen inter utrumque discrimine, quod Ecclesiastico tempus sex mensium incipiens à die notitiæ vacationis beneficii; at Laico tempus quadrimestre concedatur ad præsentandum, ex c. unico de Jurepatron. in 6. itaut si uterque Patronus intra legitimum illud tempus neminem negligenter præsentaverit, devolvatur collatio beneficii
ad

ad illum Superiorem, ad quem Institutio pertineret. Idem juris est, si circa idem Beneficium sint plures Patroni, & intra prædictum tempus legitimum de persona instituenda non concorderint, nec possit sine scandalo institui, quem major numerus Patronorum, repugnantibus aliis, præsentet: in tali enim casu debet Prælati Ecclesiam ordinare, sicut melius eam secundum Deum judicaverit ordinandam; & id ipsum facere deberet, si de Jurepatronatus esset lis inter aliquos, & cui competat, intra quatuor menses non fuerit definitum. ex c. *Quoniam* 3. de *Jurepatr.*

7. Ista temporis inæqualitas inter Ecclesiasticum, & Laicum Patronum ad præsentandum, fundamentum habet in alio inter utrumque Patronum discrimine, quod Patronus Ecclesiasticus postquam aliquem idoneum præsentavit, non potest etiam intra suum tempus legitimum alium præsentare, ex c. *Cum autem* 24. & c. *Pastoralis* 29. eod. tit. secus autem Patronus laicus, cui non præsumuntur ita cogniti mores Clericorum: æquum igitur fuit hanc Juris diversitatem in Ecclesiastico Patrono compensare per longioris temporis concessionem.

8. Secundò fieri debet præsentario de persona, quæ Officio sit idonea, & non incapax institutionis, ut colligitur ex c. *Significasti* 18. eod. & c.

Et c. Cum vos 4. de off. Ordinar. Si secus fiat, & usque ad ultimum terminum temporis ad præsentandum concessi, persistatur in præsentatione indigni, poterit Superior libere conferre beneficium personæ idoneæ cui judicaverit, tamquam si toto tempore legitimo nulla præsentatio facta esset, quia perinde est in idoneum præsentare, ac nullum, ut colligitur ex *c. 2. de translat. Episc.* & *ex c. Tua 12. de Cler. non resid.* Utrum autem in eodem casu præsentationis indigni scienter factæ, privetur etiam Patronus pro ea vice potestate præsentandi, & utrum hac in re fieri debeat aliqua distinctio inter Ecclesiasticum, & Laicum Patronum, est quæstio à Canonistis agitata, & varie à variis resoluta, ut videre est apud Panor. in cit. *c. Cum vos n. 5.* aliosque ab ipso relatos.

9. Sed neque Patronus præsentare se ipsum, ex *c. Per nostras 26. de Jurepatron.* ubi dicitur, nullum se posse ad personatum alicujus Ecclesiæ præsentare, quantumcunque idoneus sit, & quibuscunque studiis, & meritis adjuvetur. Quæsitum etiam fuit utrum Pater possit filium aliàs idoneum præsentare, sumpta ratione dubitandi ex eo quod in jure Pater, & filius censeantur quasi una persona, ex *l. ult. C. de Impuber. & aliis substitut.* adeoque præsentans filium videretur quasi præsentare se ipsum. Hoc tamen non obstante, post *Glos. in c. Consuluit 15. de*

de Jurepatron. v. propria autoritate, & in c. Quia Clerici 6. eod. v. filii, docent passim Authores posse filium à Patre præsentari: Pater enim, & filius censentur una persona, non re ipsa, sed per juris fictionem; unde fit, ubi Jus illos pro eadem persona non habet, esse reputandos ut realiter sunt, hoc est tamquam duas personas, & ita in re præsentanti contingit, ut docet Abb. Panor. in cit. cap. Consuluit nu. 3.

10. Quæstionis est utrum Patronus ex duobus aut pluribus ejusdem loci, aut familiæ dignis teneatur præsentare digniorem? Hac de re fusè agit Cæsar Lambertin. *De Jurepatronat. par. 1. lib. 2. q. 10. art. 3.* ubi videri potest. Videatur etiam Azor. *par. 2. li. 6. c. 21. q. 5.* Castrop. *par. 2. tractat. 13. disp. 2. pun. 11. num. 10.* aliique ab ipsis citati.

11. Post præsentationem à Patrono factam sequitur Institutio, quæ de jure communi pertinet ad Episcopos, ut post antiquiora Jura decernit Synodus Trident. *sess. 14. de refor. cap. 12.* quamvis nonnunquam possit ad inferiores pertinere, in quo casu instituendus examinari prius debet ab Episcopo: alioquin Institutio ab inferioribus facta irrita est, & inanis, ex eod. Trid. *sess. 25. de refor. c. 9.* Institui autem debet illa persona, quæ fuerit præsentata, dummodo sit idonea, itaut si Episcopus illam negligat, & absque causa legitima beneficium alteri

alteri pro suo libito conferat sine Patrono, ea collatio irritanda sit, ut tradit Host. teste Lambert. *lib. 2. de Jurepatr. par. 3. q. 2. art. 2.* vel juxta probabiliorem sententiam sit irrita ipso jure, ut affirmat Joan. And. in *c. 2. de Off. Vic. in 6.* teste Panor. in *c. Illud. 5. de Jurepatr. n. 2.* fundamento desumpto ex *c. Decernimus. 32. 16. q. 7.* Sed neque potest Episcopus præsentationem à Patrono factam malitiosè repellere ad effectum ut Patronus alium præsentet; si enim id accidat, quamvis futura sit valida ejus institutio, qui fuerit secundo loco præsentatus à Patrono laico; attamen Episcopus, qui malitiosè recusavit primum admittere, tenebitur eidem provide- re in alio competenti Beneficio, ut scilicet in eo puniatur, in quo ipsum non est dubium deliquisse, juxta textum expressum in *c. Pastoralis 29. de Jurepatr.*

12. Secus accidit si Patronus laicus pro sua libera voluntate plures ad idem beneficium præsentaverit, quod fieri ab ipso posse, dictum est supra n. 7. In quo casu liberum erit Episcopo eum instituere ex illis pluribus, quem malueris supposito quod sint æque digni & idonei, ex *c. Cum autem 24. de Jurepatr.* quia scilicet in eo casu, quilibet instituatur, semper servatur illæsum Jus Patroni, qui variando nominationem, non censetur revocare priorem, sed solum alteram priori cumulare, ex eod. *c. Cum autē* in iis verbis

eo non refutato, ut ibi notat Abb. n. 2. Quod si ex illis pluribus presentatis unus est alio dignior; tunc digniorem esse ab Episcopo instituendum, docet probabilior sententia, quam in loco citato tradit idem Panor. aliique plures, quos citat, & sequitur Castrop. *part. 2. tract. 13. disp. 2. pun. 9. num. 3. arg. c. ult. dist. 63.* ubi Metropolitanano præcipitur præferre electionem dignioris, cum vota eligentium in duas se dividerint partes, cujus Canonis ratio in eo sita est, quod in æquali jure electionis eum præferri debeat qui Ecclesiæ utilior futurus est quæ ratio æque procedit in nominatione.

13. Jus patronatus semel habitum pluribus modis amitti, aut ab uno ad alium transferri potest. Primo enim amitti potest casu, si Ecclesia patronata incendio consumpta fuerit, aut terremotu, aut vitio suo corruerit, arg. §. *fin. Instit. de Usufruct.* Quod tamen limitatur à Panor. in *c. Quoniam 3. de Jurepatr. nu. 11.* ita ut intelligi debeat de Patronatu in constructione fundato, non autem de Patronatu fundato in dotatione, vel fundatione: unde permanente dote vel fundo, si contingat Ecclesiam collapsam iterum ab alio ædificari, docet non solum acquiri jus Patronatus eidem ædificatori, sed etiam priori dotatori, vel fundatori in patronatus conservari.

14. Secundo amittitur Jus patronatus in

pos:

pœnam, si Patronus Rectorem, vel alium Clericum ipsius Ecclesiæ, per se, vel per alios occidere, vel mutilare ausu nefando præsumperit: in quo casu tam ipse, quam ejus hæredes jurepatronatus privantur, & præterea illius posteritas usque ad quartam generationem prohibetur admitti ad Collegium Clericorum, & ad quamlibet prælationem in domibus regularibus, nisi fuerit misericorditer dispensatum, juxta textum in *c. In quibusdam penult. de pœnis*. Item ex Triden. *sess. 22. de refor. c. 11.* si Patronus per se, vel per alios, quacumque arte, aut quocumque quæsito colore, jurisdictiones, bona, census, ac jura, etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, seu quascumque obventiones, quæ in Ministrorum, & pauperum necessitates converti debent, in proprios usus convertere, illosque usurpare præsumperit, seu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur; ultra pœnam anathematis, eo ipso privatus est etiam jure patronatus. Demum idem Juris est si Patronus incidat in hæresim: in confiscatione enim bonorum, cui subjacent hæretici ex *c. Vergentis 10. de hæreticis*, amittitur etiam jus patronatus.

15. Tertio Jus patronatus amittitur, aut ab uno ad alium transfertur ex libera voluntate Patroni, multipliciter. Primo per liberam cessionem, si videlicet laicus Patronus suum jus

G

depo-

deponat, & conferat ipsi Ecclesiæ, ex *c. unico de jurepatr. in 6.* Secundo si Patronus patiatur Ecclesiam, seu Cappellam patronatam commutari in Ecclesiam Collegiatam, in quo casu privatur jurepatronatus quoad facultatem præsentandi, quia Ecclesiæ Collegiatæ providetur mediante electione, cui se non immiscet Patronus, quamvis eidem reliqua patronatus jura salva permaneant, ex *c. nobis 25. de jurepatr.* Tertio denique Juspatronatus transfertur mediante donatione, permutatione, venditione, & testamento sive jure hæreditariæ successionis, ut tradit Innoc. in rubr. *de jurepatron.* Glös. in *c. piamentis 26. 16. q. 7.* aliique communiter.

16. Donatione transferri posse constat ex *c. ex insinuatione, 14. de jurepatr.* sive fiat in favorem alicujus Ecclesiæ aut loci pii, sive fiat in favorem laici, sive in favorem alicujus Clerici, causa ipsius, non Ecclesiæ. Id tamen discriminis inter diversas ejusmodi donationes assignant pro re præsentanti Doctores, quod si Juspatronatus donetur alicui Ecclesiæ seu loco religioso, ea donatio valeat, quamvis absque assensu Episcopi facta fuerit, juxta textum expressum in *c. unico de jurepatr. in 6.* At si laico donetur, aut etiam Clerico causa ipsius, non Ecclesiæ, variant Doctores. Innocentius enim, aliique tacito nomine relati à Panor. in *c. illud 5. de jurepatr. nu. 5.* docuerunt neque tunc requiri consensum
Epif-

Episcopi; at idem Panor. ibidem cum Host. Jo-
an. Andr. & Arch. docent in eo casu sine con-
sensu Episcopi non valere donationem. Videri
potest Azor. p. 2. lib. 6. cap. 20. q. 5.

17. Venditione etiam transferri, desumitur
ex *c. cum seculum* 13. *ead.* juncta *ibid.* *Glos. v.*
emptorum, quod tamen intelligi debet non ita
ut vendatur directe, & per se, quia sic vendi ne-
quit juspatronatus absque simonia, ut supra
dictum est ex *c. de jure* 16. *ead.* sed indirecte, &
cum universitate bonorum, veluti si villa ali-
qua vendatur, cui annexum sit Juspatronatus:
dummodo tamen non augeatur pretium intui-
tu Juspatronatus annexi, nam sic quoq; com-
mitteretur simonia, juxta sententiam, quam
communem esse dicit Castrop. p. 2. *tract.* 13.
disp. 2. *punct.* 4. *num.* 10. videri potest Azor. *in cit.*
cap. 20. *q.* 8.

18. Permutatione ut transferri possit, requi-
ritur, ut cum alio spirituali permutetur, ex *c. ad*
questiones 6. & *c. ult. de rerum permutat.* cum jus-
patronatus sit Jus, vel spirituale, vel saltem spi-
rituali annexum, ut supra dictum est. Quod si
in permutatione Juspatronatus in laicum trans-
feratur, requiri quoque consensum Episcopi,
docet Azor. *ibid.* *q.* 7.

19. Jure demum hæreditario transferri Jus-
patronatus, sumitur ex *c. quoniam* 3. *de jurepa-*
tron. *Clem.* 2. *ead.* aliisque juribus: idque locum
habet non solum in hæredibus sanguinis, sed

G 2

& in

& in quibusvis hæredibus quamvis extraneis ut post glos. in *c. filius* 31. 16. q. 7. v. *propinquus*, doce Panor. in *c. 1. de jurepatr. num. 2.* aliique passim Inde fit, quod si plures succedant hæredes, cum Jus patronatus sit jus incorporale adeoque dividendi nequeat, ex Glos. in *c. 1. de jurepatr. v. non debeat*, transfertur in solidum ad quemlibet illorum, etiamsi non sint hæredes ex æqua portione instituti, unde illorum cuilibet conveniant omnes Juris patronatus prærogativæ, præter jus nominandi, quod ita erit apud omnes commune, ut unus per se tantum nominare non possit, sed omnes communiter, & per modum unius, juxta textum expressum in *Clem. 2. de jurepatr. nisi tamen ipsi inter se liberè conveniant de Clerico à se alternis vicibus præsentando, prout ipsis conceditur in ead. Clement.*

20. Quæstionis olim fuit, an in Jure patronatus succedant hæredes per stirpes, an per capita? Nunc tamen ea quæstio resoluta est in *cit. clement* ubi decernitur, ut succedant non per capita, sed per stirpes: ut puta si Titio Patrono succedant tres filii, Cajus, Sempronius, & Seius, quibus mortuis unus Nepos relinquatur ex Cajo, duo ex Sempronio, tres ex Seio; tunc in Jure patronatus, quod Titius avus fundavit, succedunt duo filii Semproni non tamquam duo Patroni, sed tamquam unus, & tres filii Seji similiter succedunt tamquam unus: quia videlicet

succe

succedunt non ut suas personas referunt, sed ut parentum suorum.

21. Quæstionis etiam est, an Juspatronatus transferri possit titulo legati? De hac re agit Panor. in *c. cum sæculum* 13. *de jurepatr. n. 6.* ubi cum Joan. Andr. resolvit posse transferri, quia legatum est quædam donatio à testatore facta, ex §. 1. *instit. de legat.* adeoque sicut Juspatronatus donari potest, ita & posse legari. Censet tamen, si tale legatum fiat in favorem laici, requiri consensum Episcopi, sicut in *c. illud* 5. *eod. n. 5.* docuerat in donatione requiri: jura enim quæ concedunt Juspatronatus in successione transferri, loquuntur communiter de hæredibus, non autem de legatariis, ut in *c. filiis* 31. 16. q. 7. & *c. 1. de Jurepatr.*

T I T. XVI.

De renunciatione, & permutatione Beneficiorum, ac de pensionibus.

1. DICTUM in superioribus est quomodo Beneficia acquirantur à Clericis; dicendum superest quomodo ab ipsis eadem Beneficia dimittantur: cum autem duplici via id præstari possit, videlicet renunciatione, & permutatione, de utraque agendum breviter hic est, ut tractatui beneficiario terminus imponatur.

G 3

2. Re-